

אסטרטגיות לצמצום פליטות בגוש דן

ד"ר נועם גרסל, עפר בן-דב – אסיף-אסטרטגיות בע"מ

ד"ר אופירה איילון – מוסד שמואל נאמן

מר דורון לביא – פארטו הנדסה

אסטרטגיות לצמצום פליטות בגוש דן

אסיף-אסטרטגיות בע"מ –

חברה ליזמות ופיתוח המתמחה בהטמעה
של מחויבות לסביבה באסטרטגיות עסקיות

ראשי פרקים

– מה משיגה המדיניות הנוכחית?

– מה הניסיון שנצבר בעולם?

– עקרונות לתחילתו של תהליך

מה משיגה המדיניות הנוכחית?

מגמות וצעדים לשיפור איכות האוויר בשנים 2000-2004:

- אכיפה על מזהמי אוויר.
- מעבר על המשק לדלק דל-דל גופרית (50 חל"מ).
- צווים אישיים על חברות התחבורה הציבורית.
- מעבר לתקני "יורו 3" במנועי דיזל.

נתוני ניטור NOx בגוש דן 2000 - 2004

$$y = 0.0068x + 86.389$$

$$R^2 = 0.0044$$

$$y = -0.014x + 99.598$$

$$R^2 = 0.015$$

$$y = -0.0068x + 83.381$$

$$R^2 = 0.0039$$

$$y = 0.0029x + 38.344$$

$$R^2 = 0.0017$$

$$y = -0.0106x + 101.1$$

$$R^2 = 0.0071$$

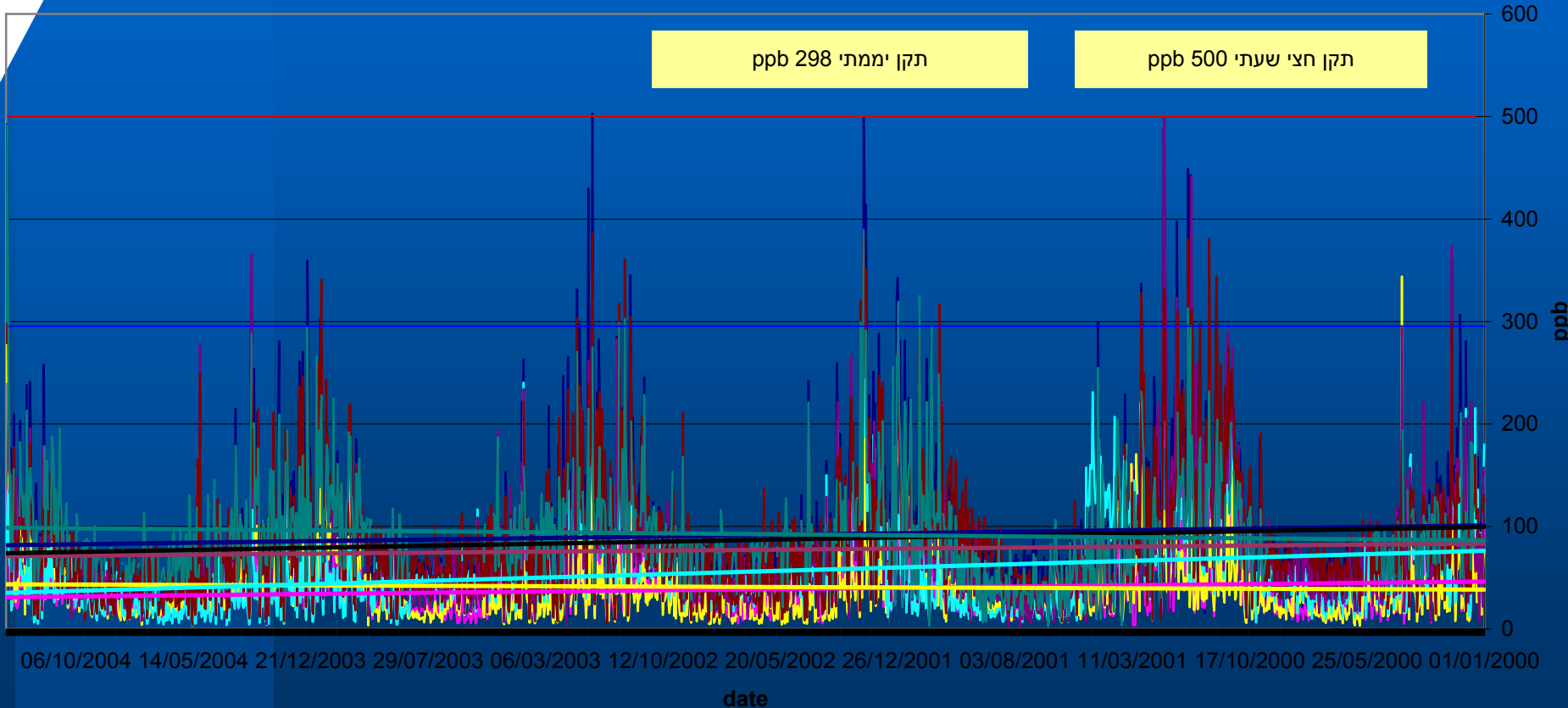
$$y = -0.0225x + 76.271$$

$$R^2 = 0.0655$$

$$y = -0.0083x + 46.37$$

$$R^2 = 0.0164$$

NOx

— בני ברק - דרך ז'בוטינסקי	— גבעתיים	— חולון	— יד אבנר - רמת אביב
— תחנה ניידת - בני ברק	— תל אביב - רחוב בן יהודה	— תל אביב - רחוב יהודה המכבי	— Linear (בני ברק - דרך ז'בוטינסקי)
— Linear (גבעתיים)	— Linear (חולון)	— Linear (יד אבנר - רמת אביב)	— Linear (תחנה ניידת - בני ברק)
— Linear (תל אביב - רחוב בן יהודה)	— Linear (תל אביב - רחוב יהודה המכבי)		

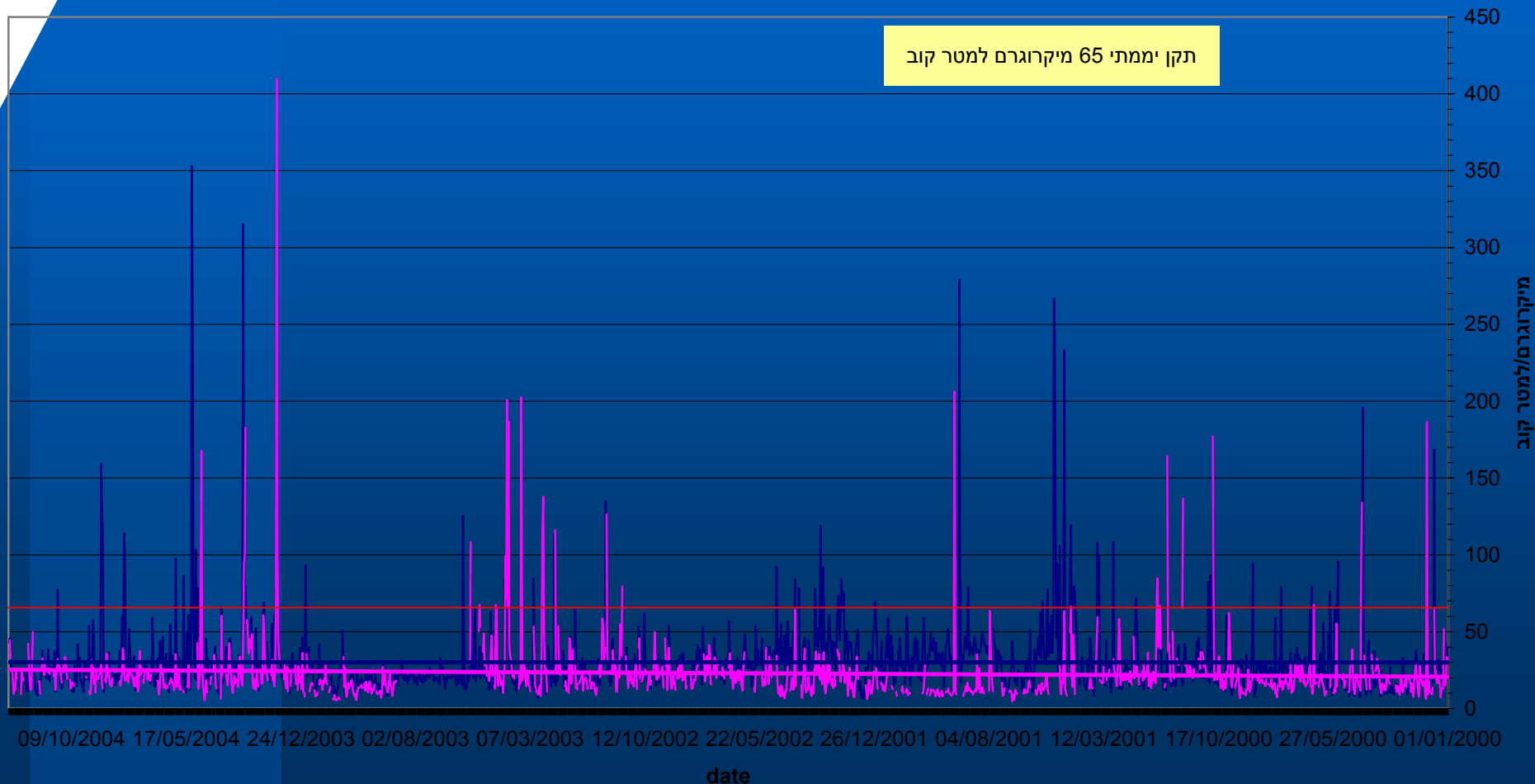
נתוני ניטור חלקיקים PM2.5 בגוש דן 2000 - 2004

$$y = 0.0025x + 20.877 = 5E-05x + 30.127$$

$$R^2 = 0.0032 \quad R^2 = 9E-07$$

PM2.5

תקן יממתי 65 מיקרוגרם למטר קוב

— בני ברק - דרך ז'בוטינסקי — חולון — Linear (חולון) — Linear (בני ברק - דרך ז'בוטינסקי)

ובכן, מה משיגה המדיניות הנוכחית?

- היא איננה משיגה הקלה בעומס המזהמים הכרוני.

בזכות שיפורים טכנולוגיים בכלי הרכב ובאיכות הדלק:
קצב הגידול בכלי הרכב איננו גורם להחמרה באיכות האוויר.

בזכות רצף של שנים עם חורף קל יחסית:
מספר החריגות מהתקן (העומס האקוטי) קטן.

בזכות הכאוטיות הטבעית של אקלים:
אחת לשנתיים בממוצע: החמרה באיכות האוויר
ובכל שנה שנייה בממוצע: שיפור באיכות האוויר
(... והודעה חיובית לעיתונות)

מה הניסיון שנצבר בעולם? מספר עקרונות

שימוש במספר כלים במשולב:

אמצעים טכנולוגיים

תכנון אורבני ותחבורתי

הגבלת חניה והשקטת תנועה במרכזי הערים

אגרות כניסה למרכזי ערים

תשתית לתחבורה ציבורית מהירה וזולה

ניצול כח הקנייה של הרשות המקומית למען איכות אוויר

מרחבי פעולה מדורגים – שכונה/מרכז עיר, כלל העיר,

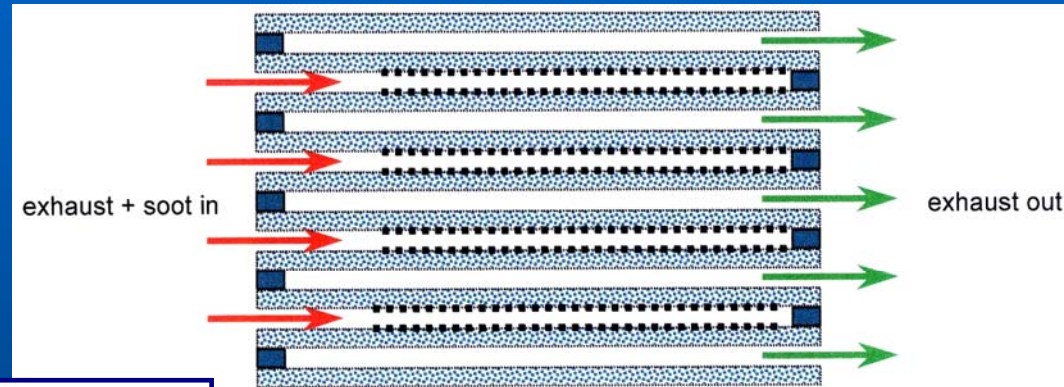
המטרופולין

תמיכה לאומית, ניהול, בקרה ושליטה מטרופולינים

Adaptive Management – ניהול מסתגל (ניסוי וטעייה)

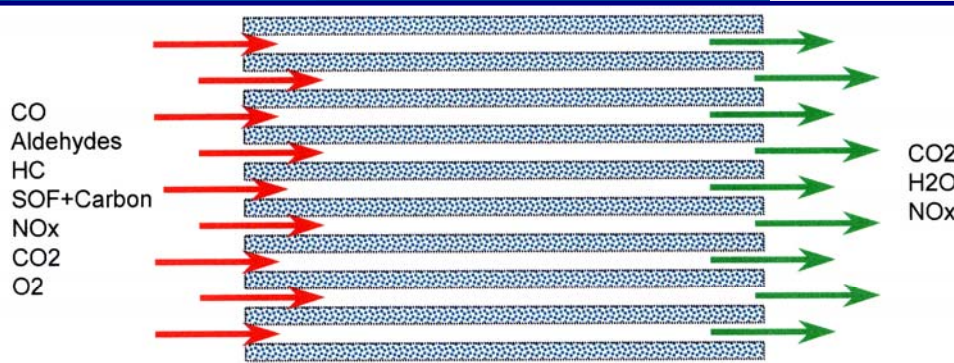
אמצעים טכנולוגיים – אמצעי קצה

מלכודת חלקיקים

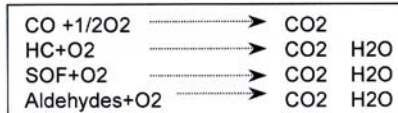

Schematic of Particulate Filter/Trap

ממיר מחמצן

Schematic of Oxidation Catalyst

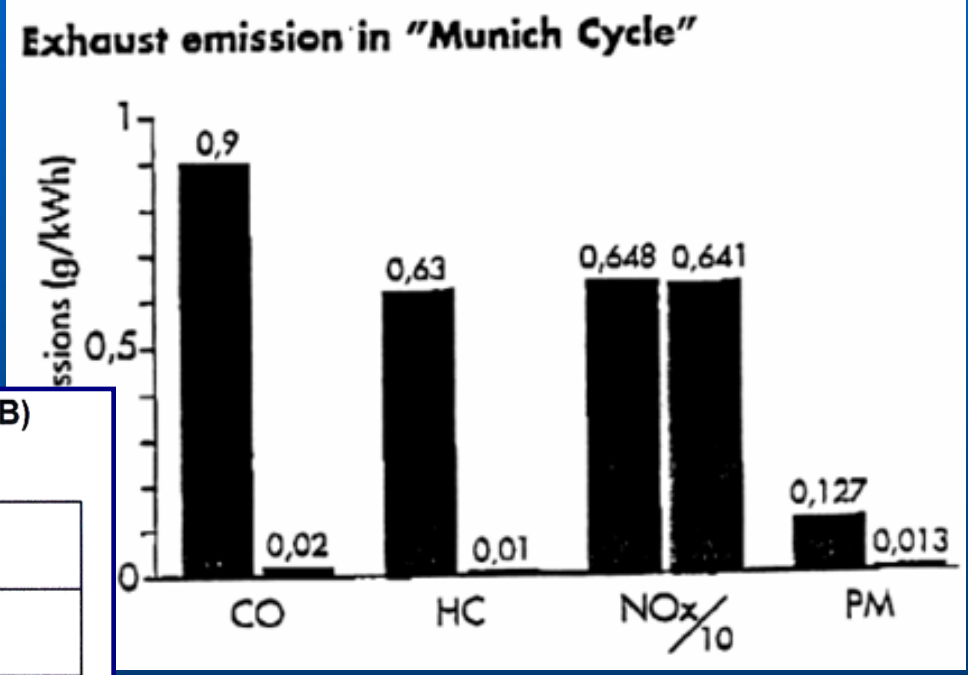

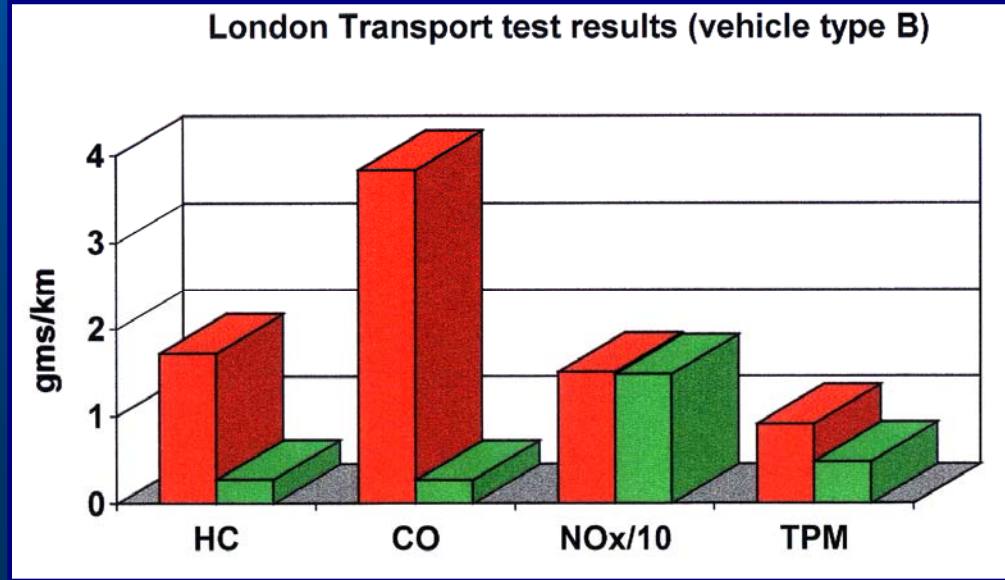
אמצעים טכנולוגיים – אמצעי קצה

מלכודת חלקיקים - 90% יעילות

ממיר מחמצן – 35% לחלקיקים

Source: HJS

אמצעים טכנולוגיים – אמצעי קצה

עם לוכד חלקיקים

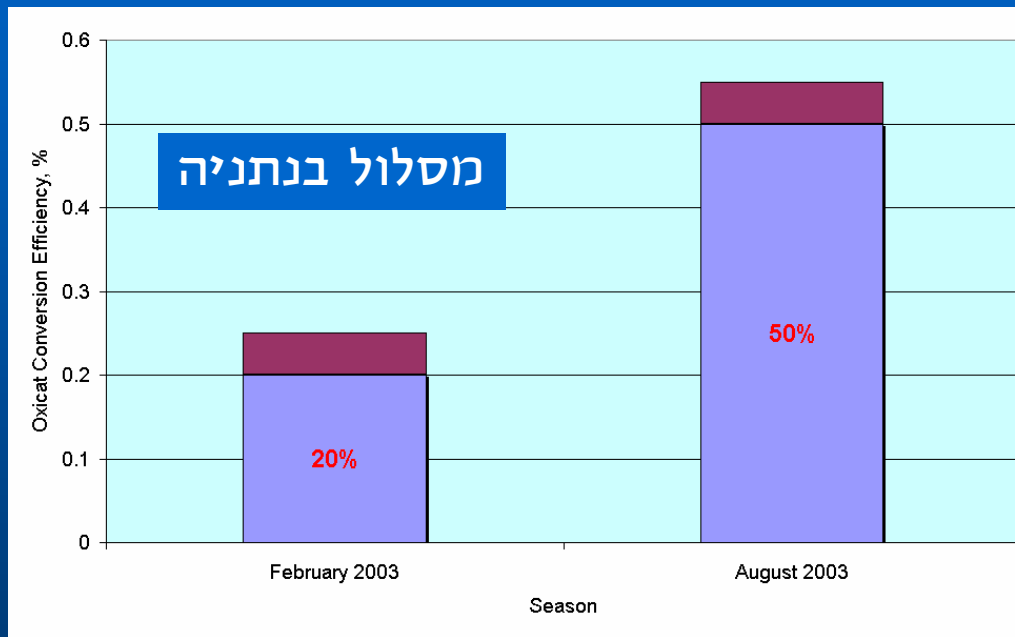
מפלט אוטובוס - בלי

מקור: המעבדה למנועי שריפה פנימית, הטכניון

אמצעים טכנולוגיים – אמצעי קצה

בעיה 1 : יעילות נמוכה בחורף

בעיה 2 : יחס תועלת-עלות > 1

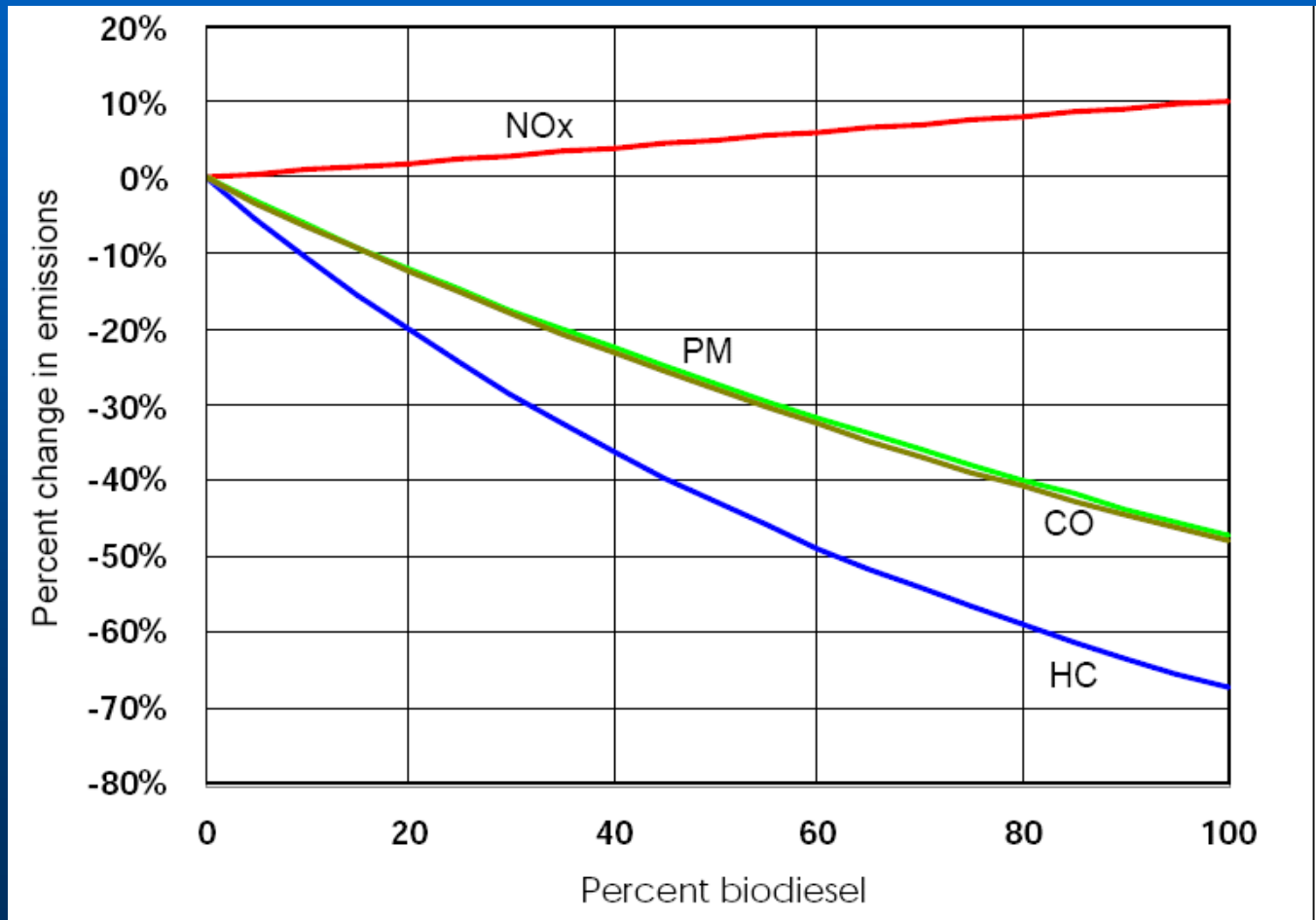
תועלת: צמצום נזק למשק לאורך חיי הציוד
עלות: ציוד והתקנה

תועלת-עלות ללוכד חלקיקים: 0.05-0.19
תועלת-עלות לממיר מחמצן:
0.06-0.22

מקור: המעבדה למנועי שריפה פנימית, הטכניון

אמצעים טכנולוגיים – דלקים נקיים

ביודיזל בתמהיל הסולר

הגבלת חניה והשקטת תנועה

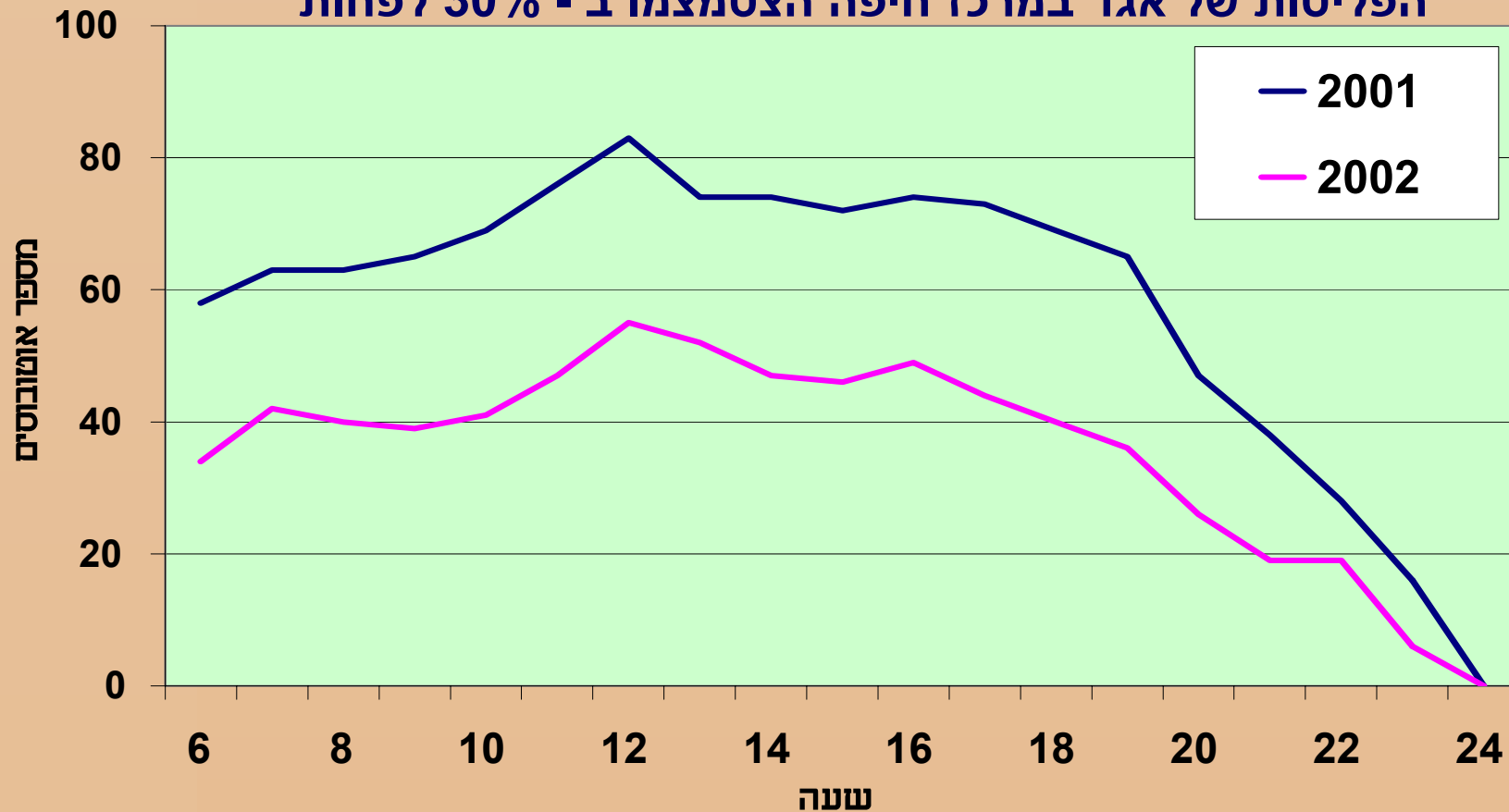
- **מדיניות חניה – כלי אפקטיבי לצמצום תנועה וזיהום אוויר.**
- **שני תרחישים:**
  - הקטנת היצע החניה במרכזי הערים
  - העלאת מחירים במרכז העיר והקטנה בחנה-וסע
- **בשני המקרים:**
  - יחס תועלת-עלות <<< 1

תשתית לתחבורה ציבורית – דוגמאות מארה"ב

- פתיחת נת"צ בכביש המהיר I-64 בהמפטון, וירג'יניה : עליה של 3,000 נוסעים בשעת שיא מול ירידה של 711 כלי רכב.
- נת"צ ב- 4 כבישים ביוסטון, טקסס: מהירות האוטובוסים בשעות השיא עלתה מ- 26 מייל לשעה ל- 54 מייל לשעה.
- נת"צ מזרחי בפיטסבורג: זמן הנסיעה של אוטובוסים פחת ב- 40-50%.
- מערכת הנת"צים באוטווה, קנדה: חסכה קנייה של 260 אוטובוסים נוספים שהיו נדרשים לספק את אותו השירות.
- מערכת נת"צים בניו-יורק: חיסכון בזמן הנסיעה של אוטובוס ועליה של 15-25% במהירות הנסיעה. עבור שאר התנועה: עליה של 10-20% במהירות הנסיעה.
- נת"צים בכביש I-395 בורג'יניה ובכביש I-10 בלוס-אנג'לס: צמצום פליטות המזהמים ב- 10-21%.

תשתית לתחבורה ציבורית – נת"צ חיפה

הפליטות של אגד במרכז חיפה הצטמצמו ב - 30% לפחות

תשתית לתחבורה ציבורית – גם בגוש דן?

- **רחוב קינג ג'ורג' בתל-אביב:**
  - בשעות העומס (7:00-8:00, 16:00-17:00) - 184 אוטובוסים
  - העומס גורם עיכוב של כ- 8 דקות לכל אוטובוס.
- **נת"צ ברחוב קינג ג'ורג' בתל-אביב בשעות העומס בלבד:**
  - קיצור זמן הנסיעה לכולם ב- 8 דקות והפחתה שנתית של:
    - 400 ק"ג חומרים אורגנים נדיפים,
    - 5 טון תחמוצות חנקן,
    - 136 ק"ג חלקיקים מרחפים.

סבסוד נוסעים בתחבורה ציבורית – הפחתת גודש וזיהום

– אזור נסיעה חופשית במרכז סיאטל:
הפחתה של 2-4% בגודש.

– נסיעה חופשית בשעות השפל בדנבר, קולורדו:
עליה של 50% בנסועה בתח"צ במהלך השבוע
ו- 100% בסופי שבוע.

– הנחה בחגים בלונג ביטש:
עליה של 30-40% בנסועה בתח"צ.

– נסיעה חופשית בושינגטון:
עליה של 40% בנסועה בתח"צ.

ניצול כח הקניה של הרשות המקומית

הטמעה במכרזים להסעות והובלות –
דרישות מינימום לגיל/תקן הרכב
או שימוש באמצעים טכנולוגיים (אמצעי קצה או דלקים)

משמעויות:

- שיפור מיידית בסביבה הקרובה של אוכלוסיות רגישות – בעיקר ילדים.
- עלות נוספת – אפסית, אם בכלל לרשות המקומית.
- ההשקעה של המפעיל היא חלק מאסטרטגית גידול ולא מצריכה חוקים ותקנות.
- השפעה מעבר להיקף המכרז כאשר אותו הרכב מספק שירות במסגרת אחרת.

טוב להולך הרגל = טוב לעיר ✓

בהצלחה ✓

נתוני ניטור חלקיקים PM10 בגוש דן 2004 - 2000

$$y = -0.0113x + 66.8050096x + 66.737$$

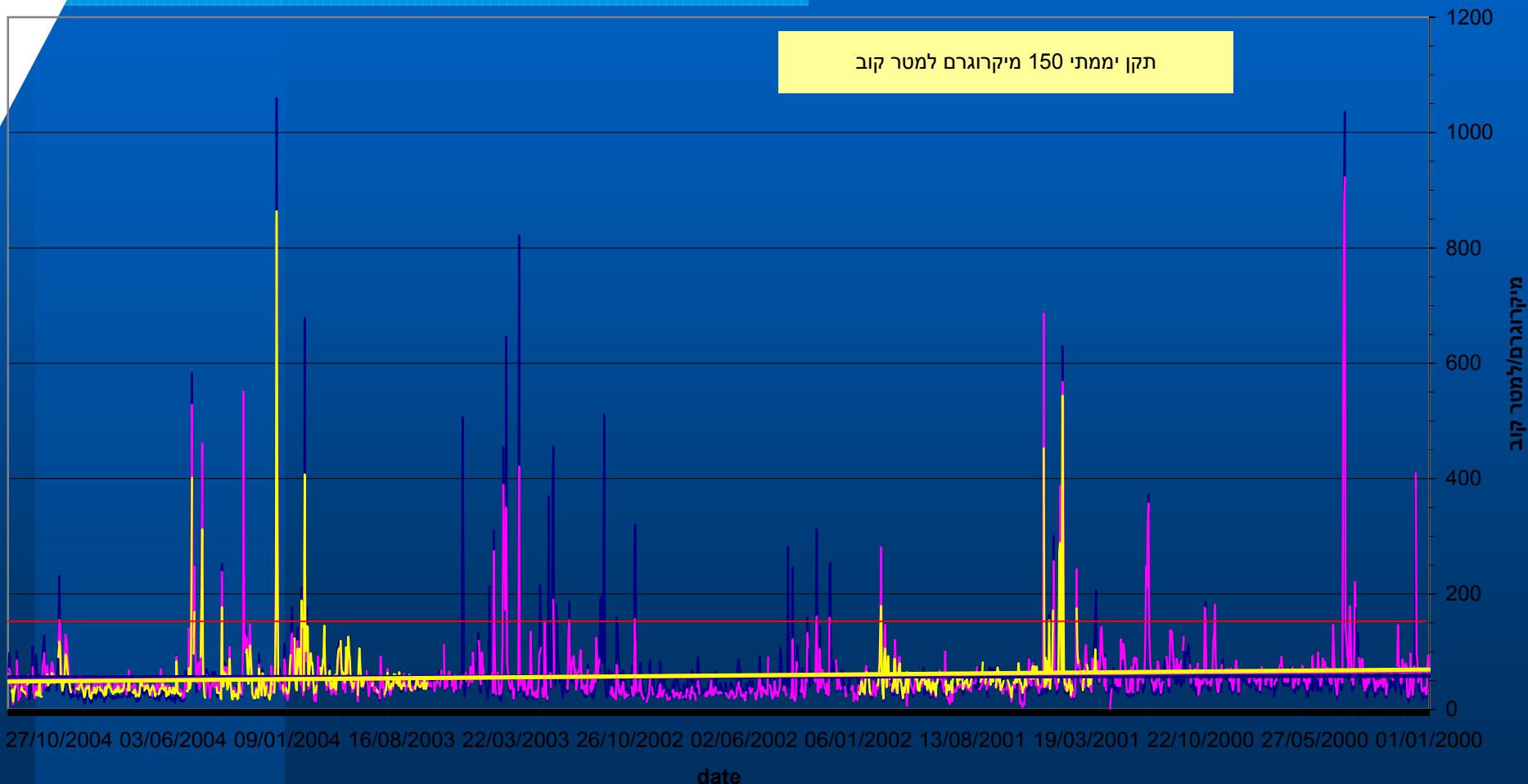
$$R^2 = 0.0089 \quad R^2 = 0.0066$$

$$y = -0.0016x + 58.135$$

$$R^2 = 0.0001$$

PM10

תקן יממתי 150 מיקרוגרם למטר קוב

— גבעתיים
 — חולון
 — יד אבנר - רמת אביב
 — Linear (גבעתיים)
 — Linear (חולון)
 — Linear (יד אבנר - רמת אביב)

סיכום

✓ זיהום האוויר בגוש דן – העומס משמעותי ואיננו פוחת
קיימים אמצעים טכנולוגיים – חלקם מיידיים וישימים כלכלית
מדיניות חניה ותחבורה ציבורית משולבת - ישימה
ניצול כח הקנייה של הרשות המקומית – טרם נוסה בישראל
נדרשת תמיכה לאומית, ניהול ובקרה מטרופולינים, אבל –
לרשות המקומית יכולת משמעותית בייזום התהליכים

בהצלחה